

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Ár 2017, föstudaginn 6. október, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Unnur Erla Jónsdóttir og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 15/2017**:

M sóknaraðili gegn F fjármálafyrirtæki

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 14. mars 2017, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 17. mars 2017, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 12. apríl 2017. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar 18. apríl 2017, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 24. apríl 2017 og 14. september 2017 eftir að varnaraðili hafði lagt fram efnislegar athugasemdir við kröfugerð sóknaraðila þann 23. ágúst 2017.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 18. ágúst, 8. og 22. september og 6. október 2017.

II.

Málsatvik.

Helstu atvik málsins eru þau að þann 11. júní 2013 gaf A út tryggingarbréf nr. X til varnaraðila að fjárhæð 2.000.000 kr. Tryggingarbréfinu var þinglýst á 2. veðrétt á fasteign sóknaraðila. Þann 13. maí 2015 gaf A út tryggingarbréf nr. Y til varnaraðila að fjárhæð 1.500.000 kr. sem þinglýst var á 3. veðrétt á sömu fasteign. Bú A var tekið til gjaldþrotaskipta 21. ágúst 2015. Þann 5. október 2016 var gerður kaupsamningur milli þ.b. A og B um 100% eignarhlut í sóknaraðila en kaupverðið var 1.750.000 kr. Þann 10. október 2016 gerði kaupandi athugasemdir við kaupin og krafðist þess að varnaraðili tæki afstöðu til réttmæti tryggingarbréfa þeirra er hvíldu á fasteigninni. Sóknaraðili millifærði 9.080.678 kr. inn á reikning varnaraðila þann 20. janúar 2017 og tók fram í skýringum að greiðslan væri vegna láns. Sóknaraðili sendi síðan varnaraðila bréf þann 10. febrúar 2017 þar sem hann gerði fyrirvara við greiðsluna 20. janúar 2017 og krafðist endurgreiðslu á 3.672.955 kr. auk dráttarvaxta frá 20. janúar 2017.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili endurgreiði sér kr. 3.672.955 með dráttarvöxtum frá 20. janúar 2017.

Sóknaraðili byggir á því að þau tvö tryggingarbréf sem hvíldu á fasteign félagsins, hafi staðið til tryggingar persónulegum skuldbindingum þáverandi framkvæmdarstjóra, stjórnarformanns og eina eiganda félagsins. Sóknaraðili vísar til þess að slíkt sé óheimilt, sbr. 79 gr. laga um einkahlutafélög nr. 138/1994 (ehl.) Að auki bendir sóknaraðili á að ritað sé á tryggingarbréf nr. X „vegna ábyrgðar reiknistofu fiskimarkaða.“ Telur sóknaraðili ábyrgð þess tryggingarbréfs þar með takmarkast fyrir útistandandi ábyrgð hvert sinn. Skuld fyrirvarsmanns félagsins sé hinsvegar yfirdráttarheimild og engin ógreidd ábyrgðarskuldbinding vegna reiknistofu fiskimarkaðar.

Sóknaraðili vísar til þess að eign félagsins – umrædd fasteign – hafði verið seld. Varnaraðili hafi hins vegar ekki fallist á að aflétta nefndum tryggingarbréfunum af eigninni nema gegn greiðslu. Því hafi greiðslan farið fram með fyrirvara um réttmæti bréfanna. Sóknaraðili taldi nauðsynlegt að losa bréfin af eigninni til að kaupin myndu ekki ganga tilbaka. Sóknaraðili bendir á að hann hafði, ásamt lögmanni, ítrekað bent á vangallana á tryggingarbréfunum, með beiðni um að þeim yrði aflétt.

Sóknaraðili byggir á því að óumdeilt sé að tryggingarbréfin hafi verið til persónulegrar tryggingar skuldbindinga þáverandi framkvæmdarstjóra, og að varnaraðila hafi ekki getað dulist að ábyrgðartryggingu væri að ræða til handa hlutahafa í eigu einkahlutafélags. Vísar sóknaraðili til þess að slíkt sé óheimilt skv. 79 gr. ehl. og undantekning 3. mgr. 79 gr. laganna eigi ekki við. Staðhæfingunni til stuðnings bendir sóknaraðili á að þáverandi framkvæmdarstjóri hafi skrifað undir tryggingarbréfið sjálfur og f.h. félagsins, áður en þau voru síðan vottuð af starfsmönnum bankans. Sóknaraðili vísar til þess að bú A hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta 21. ágúst 2015 en skv. upplýsingum frá skiptastjóra fáið ekki greitt nema að takmörkuðu leiti upp í forgangskröfur búsin og ekkert upp í almennar kröfur þess. Sóknaraðili hafnar því að við kaupin hafi félagið yfirtekið þær skuldir sem stóðu að baki tryggingarbréfunum enda sé ekkert sem styðji þá staðhæfingu. Telur sóknaraðili um tvo aðskilda aðila vera að ræða en hann hafi aðeins keypt hlutafé félagsins. Að auki byggir sóknaraðili á því að engu skipti þótt einstaklingur sé í persónulegum atvinnurekstri, enda fordæmi fyrir því að sömu reglur gildi t.d. þótt báðir aðilar séu félög í rekstri, sbr. dómur Hæstaréttar nr. 400/2010.

Sóknaraðili byggir á því að engin skuld standi að baki tryggingarbréfi „vegna ábyrgðar reiknistofu fiskmarkaða“ þar sem engin slík ábyrgðarskuldbinding hafi verið til staðar ógreidd.

Sóknaraðili telur endurgreiðsluskyldu varnaraðila vera ótvíræða. Vísar sóknaraðili til þess að afstaða félagsins til skuldbindingargildi tryggingarbréfanna hafi legið fyrir við greiðslu, auk þess sem skýrlega sé kveðið á um endurgreiðsluskyldu í 4. mgr. 79. gr. ehl.

Sóknaraðili hafnar frávísunarkröfu varnaraðila. Vísar sóknaraðili til þess að mál þetta sé sprottið af óumdeildu samningssambandi aðila, en ágreiningurinn lúti að samningssambandi, greiðsluskyldu sóknaraðila samkvæmt því og réttur sóknaraðila til endurgreiðslu úr hendi varnaraðila vegna ofgreiðslu. Mál þetta varði endurkröfu vegna greiðslu sem sóknaraðila hafi ekki borið skylda til að greiða skv. skýrum ákvæðum 79. gr. ehl. Vísar sóknaraðili aftur til þess að afstaða hans hafi legið fyrir áður en greiðsla fór fram þar sem hann taldi skýrt að félaginu bæri ekki að greiða ábyrgðarskuldbindingu persónulegra skulda fyrirvarsmanns félagsins. Byggir sóknaraðili á því að varnaraðili hafi beitt yfirburðarstöðu sinni þegar hann neitaði að aflétta veði nema gegn greiðslu og því neytt sóknaraðila til að greiða kröfuna en verða annars fyrir verulegu fjártjóni. Hafi sóknaraðili greitt kröfuna með fyrirvara til að forða tjóni en ætlað sér að gera

endurgreiðslukröfu á varnaraðila, í samræmi við 3. mgr. 79 gr. ehl., sem hann síðan gerði án verulegra tafa.

Sóknaraðili byggir á því að það eitt að bréf um fyrirvara, sem varnaraðila hafi þá þegar verið kunnugt, berist örfáum dögum eftir að greiðsla fór fram valdi ekki því að réttur til endurkröfu ofgreidds fjár falli niður. Til þess þurfi að koma einhvers konar tómlæti. Sóknaraðili vísar til þess að varnaraðili sé sérfræðingur í fjármálaviðskiptum. Því sé ósiðlegt fyrir hann að bera fyrir sig að framangreint hafi falið í sér samþykki á ofgreiðslu. Einnig bendir sóknaraðili á að þótt slíkt samþykki hefði legið fyrir, breyti það engu um ólögmati ábyrgðartrygginga í þágu fyrirvarsmanna félags sbr. 79 gr. ehl.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði vísað frá.

Varnaraðili vísar til þess að samkvæmt 3. gr. samþykkta fyrir nefndina frá 8. júní 2000, geti viðskiptamenn fjármálafyrirtækja sem eiga aðild að nefndinni snúið sér til nefndarinnar með kvartanir vegna viðskipta við þau. Samkvæmt a-lið greinarinnar taki nefndin til meðferðar kvartanir sem varði réttarágreining á milli fjármálafyrirtækis eða dótturfyrirtækis slíks fyrirtækis annars vegar og viðskiptamanns hins vegar, enda sé samningssamband milli aðila. Varnaraðili bendir á að greiðslan, sem sóknaraðili krefst endurgreiðslu á, hafi verið framkvæmd 20. janúar sl. án þess að sóknaraðili hafi gert nokkurn fyrirvara um þau réttindi sín sem hann leitar nú staðfestingar á. Sóknaraðili hafi fyrst gert fyrirvara við greiðsluna í bréfi, dags. 10. febrúar sl., eða 21 degi eftir framkvæmd greiðslunnar en sóknaraðili sé ekki lengur í neinum viðskiptum við varnaraðila. Byggir varnaraðili á því að samningssamband milli aðila hafi lokið þann 20. janúar sl. Í því sambandi bendir varnaraðili á að í kvörtun sóknaraðila komi fram að fyrirvarsmáður sóknaraðila og lögmaður félagsins hafi áður ítrekað bent á vangalla á umræddum tryggingarbréfum, með beiðni um afléttingu þeirra. Byggir varnaraðili á því að með fyrirvaralausri greiðslu sóknaraðila þegar þannig stóð á að honum hafi verið kunnugt um meinta annmarka, hafi sóknaraðili enn frekar fyrirgert rétti sínum til að byggja rétt á þeim ætluðu annmörkum.

Bendir varnaraðili jafnframt á að sóknaraðili teljist ekki vera neytandi í skilningi laga sem fjalli um neytendavernd og því eigi sjónarmið um rúma túlkun á hugtakinu samningssamband ekki við í málinu. Í ljósi þessa telur varnaraðili ekkert samningssamband vera til staðar milli aðila, sbr. a-lið 3. gr. samþykkta fyrir úrskurðarnefnd, og ber því að vísa kröfu sóknaraðila frá.

Varnaraðili gerði að lokum áskilnað um að honum yrði veitt færi á að taka til efnislegra varna í málinu og bárust þær nefndinni með greinargerð dags. 23. ágúst s.l.

Varnaraðili bendir á að þegar tryggingarbréf nr. X og Y voru gefin út 7. júní 2013 og 11. maí 2015 hafi A rekið fiskvinnslu á eigin kennitölu og á sama tíma hafi hann verið eini hluthafi M. Tilgangur félagsins hafi verið leiga atvinnuhúsnaðis, en félagið hafi átt umrædda fasteig. A hafi leigt fasteignina af félaginu og rekið þar fiskvinnslu og greitt mánaðarlegar leigugreiðslur til félagsins. Veðbandayfirlit frá 7. maí 2015 hafi sýnt að F hafi verið einn veðhafa í eigninni. Bú A hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta 21. ágúst 2015 og með kaupsamningi dags. 5. okt. 2016 hafi þrotabúið selt félagið til núverandi eiganda.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað enda fari viðskiptin ekki gegn ákvæðum 79. gr. ehl. Tryggingarnar eigi undir undanþáguákvæði 1. mgr. 79. gr. laganna um venjuleg viðskiptalán. Undanþágan eigi ekki aðeins við um viðskiptalánveitingar heldur taki einnig til ráðstafana sem félag gerir í tengslum við slíka lánveitingu eins og í umþrættu tilviki, þ.e. veitingu tryggingar fyrir lánnum

viðkomandi aðila. Tryggingarbréfin hafi verið óaðskiljanlegur þáttur í fyrirgreiðslu til fiskvinnslunnar og tryggt áframhaldandi rekstur félagsins. Vísað er til tölvupósts-samskipta í því sambandi, m.a. um að beðið verði með innheimtuaðgerðir og ábyrgðir framlengdar gegn veðsetningu eignarinnar.

Varnaraðili telur að við mat á því hvort ráðstöfunin hafi verið eðlileg þurfi að beita sömu sjónarmiðum um tryggingarbréfin og þau lán sem þeim var ætlað að tryggja. Við mat á því hvort um eðlileg viðskiptalán hafi verið að ræða þurfi annars vegar að líta til skýringa við 79. gr. ehl. og hins vegar hvort ráðstöfunin hafi verið eðlileg í rekstri sóknaraðila.

Varnaraðili byggir á því, að tilvísun til ákvæðis 115. gr. dönsku hlutafélagalaganna í lögskýringargögnum með frumvarpi að 104. gr. laga nr. 2/1995 gefi ákveðna vísbendingu um hvað teljist eðlileg viðskiptalán skv. 79. gr. ehl., en ákvæði 104. gr. hafi að miklu leyti verið tekin orðrétt upp úr þágildandi danskri hlutafélagalöggjöf, m.a. hvað varðar lán til hluthafa, stjórnarmanna og annarra tengdra aðila. Varnaraðili vísar í þessu sambandi til eftirfarandi sjónarmiða sem stuðst sé við í dóma- og stjórnarsýsluframkvæmd í Danmörku við skýringu á áðurgreindu ákvæði dönsku laganna:

1. Hefur félagið sjálfstæða hagsmuni af slíkri lánveitingu eða er um að ræða sameiginlega hagsmuni hluthafans og félagsins?
2. Eru skilyrði og kjörin sem viðskiptin byggja á, sambærileg þeim sem gerast á almennum markaði og liggur fyrir að hvorki aðrir hluthafar né kröfuhafar muni bíða tjón af viðskiptunum?
3. Eru forsendur viðskiptanna venjulegar miðað við það sem almennt gengur og gerist í slíkum viðskiptum og er gerningurinn liður í viðskiptum félagsins?
4. Má vænta þess að ráðstöfunin sé til hagsbóta fyrir félagið eða nauðsynleg til að halda óbreyttu ástandi?
5. Myndi félagið hafa veitt lánið ef ekki væri fyrir áhrif hluthafans?
6. Er tekið nauðsynlegt tillit til hagsmuna félagsins ef kemur til greiðslufalls, þannig að lánið verði innheimt með venjulegum hætti og feli ekki í sér að hagsmunir félagsins verði settir í sérstaka hættu?

Varnaraðili telur framangreind sjónarmið eiga við í þessu máli. Tilgangur með útgáfu tryggingabréfanna var að veita varnaraðila tryggingu fyrir greiðslu á skuldum rekstrar fiskvinnslu A sem var forsenda fyrir leigutekjum sóknaraðila. Eigandi M og kröfuhafar félagsins hafi allir verið meðvitaðir um það. Hagsmunir hluthafa hafi því ekki farið gegn hagsmunum sóknaraðila sem hafði þann eina tilgang að halda utan um eign M í fasteigninni. Engin óeðlileg sammingsákvæði hafi lagt þyngri ábyrgð á sóknaraðila en gerist á almennum markaði og hafi hvorki aðrir hluthafar né kröfuhafar til staðar til að bíða tjón af viðskiptunum. Þá hafi núverandi hluthafi einnig lýst því yfir í kaupsamningi að hann hafi verið meðvitaður um að seljandi væri þrotabú og þekkti ekki ástand andlags sölunnar og bæri því skylda til að kynna sér ástand hins keypta sérstaklega, skuldir félagsins og eignir þess. Þá hafi ársreikningar félagsins einnig legið frammi við sölu þess. Þetta hafi kaupandi staðfest með undirritun sinni og vísar varnaraðili til hliðsjónargagna í því sambandi. Forsendur viðskiptanna hafi verið venjulegar og eðlilegar og telur varnaraðili að gerningurinn hafi verið eðlilegur í rekstri félagsins og þegar til greiðslufalls koma hafi innheimtur farið fram með eðlilegum og venjulegum hætti.

Þá telur varnaraðili að einnig beri að líta til tilgangs og markmiðs með ákvæði 79. gr. ehl. við mat á því hvort ráðstöfunin sé eðlileg. Ákvæðið sé í samræmi við 1. og 2.

félagaréttartilskipun Evrópusambandsins (ES) nr. 68/151/EB og 77/91/EB. Markmið þeirra sé m.a. að tryggja réttindi annarra hluthafa og lánardrottna sem gengur út á það að félagi sé óheimilt að veita lán eða tryggingar til ákveðinna aðila, og vernd höfuðstóls sem gangi út á að upphaflegt stofnhlutafé skuli greitt að fullu, viðhaldið, aðskilið og skuli ekki fara aftur út til hluthafa. Ákvæði 79. gr. ehl. hafi komið inn í lög nr. 138/1994 sem byggð voru á framangreindum tilskipunum ES.

Við útgáfu tryggingarbréfanna árin 2013 og 2015 hafi verið gengið úr skugga um að ekki væri gengið á rétt hluthafa eða lánardrottna með veðsetningu eignar félagsins. Þá hafi A sem stjórnarmaður, framkvæmdastjóri og eini hluthafi félagsins undirritað tryggingarbréfið. Hluthafi, stjórn og sóknaraðili sjálfur hafi þ.a.l. meðvitaðir um ráðstöfunina.

Með undirritun kaupsamningi frá 5. okt. 2016 hafi núverandi eigandi samþykkt veðsetningu fasteignarinnar fyrir skuldbindingum A. Eigandinn hafi ekki haft uppi athugasemdir við veðsetninguna við undirritun kaupsamningsins sem jafngildi staðfestingu hans á fyrirkomulaginu. Sóknaraðili geti því ekki haft uppi mótmæli við veðsetningunni ári eftir að lýsti því yfir að hann væri grandsamur um tryggingabréfin og hvað þau tryggðu. Meint grandleysi stjórnarmanns félagsins breyti engu þar um. Varnaraðili telur sóknaraðila hafa sýnt af sér verulegt tómlæti við að hafa ekki uppi athugasemdir fyrr. Því til viðbótar hafi sóknaraðili framkvæmt umrædda greiðslu 20. jan. s.l. án fyrirvara um þau réttindi sem sóknaraðili nú leitar á staðfestingar. Sóknaraðili hafi fyrst gert fyrirvara með bréfi dags. 10. febr. s.l. eða 21 degi eftir framkvæmd greiðslunnar.

Varnaraðili byggir kröfu sína einnig á því að samkvæmt meginreglu 1. mgr. 52. gr. ehl. sé löggerningur aðila, sem koma fram fyrir hönd félags í skjóli umboðs til ritunar firma þess, bindandi fyrir félagið. Ákvæðið eigi sér stoð í 58. gr. hlutafélagalaga nr. 32/1978 sem lagði grunninn að núgildandi lögum um hlutafélög og einkahlutafélög. Ákvæðið sé í samræmi við þágildandi 1. félagaréttartilskipun ES nr. 68/151/EB. Markmið þeirrar tilskipunar hafi verið að tryggja hagsmuni viðsemjenda með ákvæðum er takmarka eins og mögulegt er ástæður fyrir ógildingu skuldbindinga sem gengist er undir í nafni félagsins. Beri að hafa þá lögskýringu í huga við beitingu 52. gr. ehl.

Varnaraðili bendir á að A hafi á sínum tíma í samræmi við 49. gr. ehl. haft fulla heimild til að undirrita tryggingarbréfin f.h. sóknaraðila.

Önnur ákvæði ehl. leiði ekki til þess að starfsmenn forvera varnaraðila hafi verið meðvitaðir um að A hafi farið út fyrir takmarkanir á heimildum sínum. Varnaraðila vísar í því sambandi til 51. gr., 2. mgr. 44. gr. og 48. gr. ehl. máli sínu til stuðnings. Þá hafi umrædd ákvæði ehl. verið sett til að vernda hluthafa og félagið fyrir þeim umboðsvanda sem kann að skjóta upp kollinum í félögum, þ.e. þegar stjórn félags og/eða framkvæmdastjórn tekur eigin hagsmuni eða hagsmunni ákveðinna hluthafa fram yfir hagsmuni kröfuhafa félagsins, þess sjálfs og/eða hluthafa í heild. Brot gegn þessum ákvæðum geti leitt til þess að stjórnarmenn, framkvæmdastjórar o.fl. verði bótaskyldir gagnvart félaginu, sbr. 108. og 109. gr. ehl. Ákvæði þessi séu ekki sett í því skyni að leggja skyldur á herðar viðsemjanda félags að ganga úr skugga um að viðkomandi stjórnarmaður sé ekki vanhæfur til að skuldbinda félagið vegna eigin hagsmuna hans eða að ráðstöfunin sem slík sé ekki til þess fallin að afla tilteknum aðilum ótilhlýðilegra hagsmuna á kostnað félagsins enda er aðeins á færi dómstóla að meta og skera úr um hvort hagsmunir teljist verulegir og ótilhlýðilegir. Væri slík niðurstaða ótæk og til þess falinn að ógna öryggi viðsemjenda félaga.

Varnaraðili mótmælir því að veðréttur skv. tryggingarbréfi X hafi takmarkast við að tryggja útistandandi ábyrgð gagnvart reiknistofu fiskmarkaða hverju sinni. Af orðalagi þess sé skýrt að það tryggi allar skuldbindingar A við F. Hinn viðbætti vélritaði texti um

reiknistofuna hafi verið færður inn til að árétta að veðið stæði einnig til tryggingar gagnvart ábyrgðinni en ekki eingöngu hennar vegna.

Sóknaraðili svaraði efnislegum athugasemdum varnaraðila þann 14. sept. s.l. og benti á að tryggingarbréf geti í eðli sínu aldrei verið viðskiptalán sem uppfylli skilyrði lokamálsliðar 1. mgr. 79. gr. ehl. gagnvart félagi sem gengst í ábyrgð á skuldbindingum hluthafa, enda standi slíkt bréfs aðeins til tryggingar greiðslu, verði greiðslufall hjá skuldara. Skiptir þar engu, hvort lántaka hluthafa uppfylli almenn skilyrði um viðskiptalán gagnvart lánveitanda. Sóknaraðili telur varnaraðila samsama aðila og rekstur þeirra A hafi annast rekstur fiskvinnslu en M hafi átt fasteignina umræddu. A hafi greitt leigu. Samningssamband aðila hafi ekki verið annað en venja er á milli leigusala og leigutaka og hagsmunir M ekki meiri en gengur og gerist í slíkum viðskiptasamböndum. Það fásinna að halda því fram að lántaka leigutaka hafi verið til hagsbóta fyrir leigusala. Þá samsami varnaraðili M við hluthafa sína og að hagsmunir hluthafa séu hinir sömu og hagsmunir félagsins. Gangi það gegn meginreglu ehl. um takmarkaða ábyrgð hluthafa. Ákvæði 3. mgr. 79. gr. ehl. um ábyrgð félags á skuldbindingum hluthafa séu gagngert sett til að koma í veg fyrir að slíkur samruni verði og að félag verði ábyrgt fyrir skuldbindingum hluthafa þess. Sóknaraðili telur niðurstöðu framangreinds vera þá að:

allar fyrirgreiðslur, lán og aðrar fjárskuldbindingar A hafi verið eðli sínu skv. ekki fjárskuldbindingar M.

M átti sem leigusali A enga sjálfstæða hagsmuni af lánveitingu til A

M hafi setið að lokum uppi með verulegt tjón vegna ábyrgðanna

Sóknaraðili telur engu skipta þó hann hafi ekki haft uppi andmæli um gildi tryggingarbréfa við greiðslu. Núverandi eigandi hafi keypt hlutaféð af þrotabúinu með kaupsamningi 5. okt. 2016. Í kjölfarið hafi farið fram könnun á öllu sem félaginu tengdist, m.a. ábyrgðarskuldbindingum þess. Strax 10. okt. 2016 hafi varnaraðila verið sent bréf þar sem m.a. var bent á ágalla tryggingarbréfa og gerð krafa um afléttingu þeirra. Þá telur sóknaraðili að starfsmönnum forvera varnaraðila hafi mátt vera ljóst að hluthafi sóknaraðila hafi farið út fyrir takmarkaðar heimildir sínar hvað varðar ábyrgðartöku félagsins. Starfsmenn bankans eigi að teljast sérfræðingar í fjármálaviðskiptum og hafi átt að þekkja þau lög sem um slíkt gilda.

Hvað varðar orðalag á öðru tryggingarbréfa „vegna ábyrgðar Reiknistofu fiskmarkaðar“ telur sóknaraðili einsýnt að með því takmarkist gildi bréfsins við þá ábyrgð eingöngu.

V.

Niðurstaða.

Hvað frávísunarkröfu varnaraðila varðar, þá ber að fallast á það sjónarmið sóknaraðila að samningssamband hafi myndast milli aðila við veðsetningu eignar sóknaraðila og uppgjör veðkrafna. Eru því ekki efni til að verða við þeim kröfandi varnaraðila.

Aðila máls þessa greinir í aðalatriðum á um það, hvort veðtrygging sem sóknaraðili veitti í þágu þáverandi hluthafa til forvera varnaraðila hafi verið gild að lögum. Sóknaraðili telur, að ákvæði 79. gr. ehl. taki af allan vafa um slíkt, sambandi félagsins við eina hluthafa þess hafi ekki verið þannig varið að undanþáguákvæði lokamálsliðar 1. mgr. 79. gr. geti átt við. Varnaraðili hefur á hinn bóginn vísað til innlendra og erlendra lögskýringarheimilda varðandi túlkun á hugtakinu „venjulegt viðskiptalán“ og talið þau gögn styðja rýmri heimildir hluthafa í samningum við eigið félag.

Niðurstaða máls þessa ræðst þannig að miklu leyti af því, hvort fella megi þau viðskipti hluthafa og sóknaraðila sem lýst er að framan og í gögnum málsins undir „venjulegt viðskiptalán“ eður ei. Einnig þykir eðlilegt, að litið verði til þess að hve miklu leyti samningar hluthafa við varnaraðila gengu gegn þeim verndarhagsmunum sem leitast er við að tryggja með fyrrnefndu ákvæði, þ.e. að fjármunum einkahlutafélags skuli haldið aðskildum frá fjármunum hluthafa þannig að það skerði ekki hagsmuni kröfuhafa og eftir atvikum annarra hluthafa. Loks þykir ekki verða horft fram hjá því álitafni, hvort nýr hluthafi gat haft væntingar til þess að sömu verndarhagsmunir giltu í ljósi þess endurgjalds sem innt var af hendi fyrir félagið og samningsskilmála þar að lútandi, sem og aðgerðaleysis seljanda (fyrri hluthafa).

Fallast ber á það með sóknaraðila, að starfsmenn forvera varnaraðila hafi talist sérfróðir á sviði fjármálagerninga og bar að þekkja þær takmarkanir sem lög setja lánveitingum til hluthafa eða veitingu trygginga í þágu þeirra. Á hinn bóginn verður ekki fallist á, að annað tryggingabréfið hafi einungis tekið til fiskmarkaðsábyrgðar. Á hinn bóginn ber að fallast á það með varnaraðila að orðalag „vegna ábyrgðar Reiknistofu fiskmarkaða“ hafi verið færður inn til að áréttu að tryggingabréfið stæði jafnframt til tryggingar þeirri skuldbindingum ásamt öðrum, enda var annar texti þar að lútandi óbreyttur.

Takmarkaðra gagna nýtur við hvað varðar viðskipti sóknaraðila og fyrrum hluthafa um afnot fasteignarinnar umræddu. Varnaraðili hefur haldið því fram að félagið hafi fengið leigugreiðslur fyrir afnotin og hefur sóknaraðili tekið undir það. Af gögnum málsins (tölvupóstum) má einnig merkja, að A hafi verið krafinn um greiðslu afborgana af áhvílandi veðlánnum félagsins en ekki er ljóst hvort sú krafa var gerð á hendur honum persónulega eða f.h. félagsins og enn síður nýtur við gagna um það hvort hann tókst á hendur greiðsluskyldu af þeim lánum í tengslum við afnotin. Á hinn bóginn benda gögn ekki til þess að nauðungarsala hafi verið fyrirhuguð á eigninni sökum vanskila.

Ekki er annað komið fram í málinu en að eignin hafi verið að öllu leyti nýtt fyrir umræddar rekstur fyrrum hluthafa.

Eins og að framan hefur verið rakið, nam fjárhæð tryggingabréfa samtals 3.250.000 kr. og greiddi sóknaraðili 3.672.955 kr. til varnaraðila til að fá þeim aflýst. Óljóst er, hvert var verðmat eignarinnar við veðsetninguna 2013 eða 2015, í málinu liggur frammi kaupsamningur frá 28. des. 2004 þar sem kaupverð var 9.000.000 kr. og samkvæmt framlögðu fasteignamati frá 7. maí 2015 er matsverð 26.270.000 kr. Eins og áður er fram komið, greiddi sóknaraðili alls 9.080.678 kr. til uppgreiðslu áhvílandi veða þann 20. jan. 2017, en skömmu áður hafði hann selt eignina á 22.500.000 kr. Af framansögðu virðist ljóst, að við seinni veðsetningu eignarinnar í þágu hluthafans á árinu 2015 námu þau veðbönd samanlagt nálægt 1/3 af verðmæti eignarinnar, en innan við 1/6 ef ef miðað er við síðasta söliverð eða fasteignamat.

Með hliðsjón af framangreindu má fallast á þau sjónarmið varnaraðila að félagið hafi með leigutekjum haft sjálfstæða hagsmuni af veðsetningunni og að hún hafi verið eðlileg og hófleg og miðað við reksturinn og verðmæti eignarinnar og þannig ekki til þess fallin að stefna hagsmunum þess í sérstaka hættu.

Ennfremur liggur fyrir í gögnum málsins, að þrotabú A gerði engar athugasemdir við veðsetninguna, en skiptastjóri fór með umráð í félaginu eftir upphaf skipta 21. ágúst 2015 allt til þess að það var selt ásamt lausamunum með kaupsamningi dags. 5. október 2016. Kaupverð félagsins var ekki tilgreint sérstaklega í kaupsamningi og engir fyrirvarar voru gerðir um gildi áhvílandi veða á fasteign félagsins. Staða félagsins við yfirtölu nýs hluthafa virðist þannig hafa verið mjög óljós, en sem fyrr segir er ekki að sjá að seljandi eða kaupandi hlutafjárins hafi gert athugasemdir þar að lútandi.

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Samkvæmt 4. mgr. 79. gr. ehl. skal það endurgreitt sem félag hefur innt af hendi andstætt ákvæðum 1. og 2. mgr. sömu greinar. Eðli málsins samkvæmt er það hlutverk hluthafa eða umráðamanns félags að standa vörð um þá verndarhagsmuni sem 79. gr. ehl. tekur til. Hins vegar verða ákvæðin vart skilin öðru vísi en svo, að sókn sakar eigi þeir hluthafar eða kröfuhafar sem borið hafa tjónið. Að sama skapi taki verndin ekki til hluthafa sem tekur við félaginu án þess að verðlagning hlutarins taki til óinnheimtra hagsmuna. Sem fyrr segir gerði löglærður skiptastjóri þrotabús fyrri hluthafa enga gangskör að því að ógilda veðsetninguna á þeim tíma sem umráð félagsins voru á hendi hans. Þó svo alla sundurliðun vanti í kaupsamning þar að lútandi, þá er ljóst, að kaupverð félagsins (hlutarins) var langt undir verðmæti þeirra hagsmuna sem sóknaraðili hyggst sækja í máli þessu. Að teknu tilliti til umfjöllunar að framan um hagsmuni félagsins af veðsetningunni, aðgerðaleyfis skiptastjóra sem eina hluthafans, kaupsamnings og fyrirvaralausar greiðslu andvirðis veðréttar undir tryggingarbréfunum þykir ekki tilefni til að taka endurgreiðslukröfu sóknaraðila til greina.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu varnaraðila, F, um frávísun er hafnað.

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, um greiðslu 3.672.955 kr. með dráttarvöxtum frá 20. janúar 2017 er hafnað.

Reykjavík, 6. október, 2017.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson
Unnur Erla Jónsdóttir

Hrannar Már Gunnarsson
Oddur Ólason